

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Športna vzgoja

KOHEZIVNOST SKUPIN ŠPORTNIH PEDAGOGOVI

DIPLOMSKO DELO

Merlin Domić

LJUBLJANA, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Športna vzgoja

KOHEZIVNOST SKUPIN ŠPORTNIH PEDAGOGOVI

DIPLOMSKO DELO

MENTOR

doc. dr. Tanja Kajtna, univ. dipl. psih.

RECENZENT

prof. dr. Matej Tušak, univ. dipl. psih.

AVTOR DELA

Merlin Domić

LJUBLJANA, 2012

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svojim staršem, ki so me tekom študija vse čas podpirali in mi stali ob strani tudi takrat, ko so bili padci. Prav tako gredo zahvale tudi mojemu starejšemu bratu, ki me je spodbujal naj vztrajam do konca študija in mi večkrat podaril kak koristen nasvet.

Zahvale gredo tudi moji puncu Suzani Bijelić, ki mi je podala nov zagon za študij in mi tako tekom študija kot tudi med pisanjem diplomskega dela bila v veliko pomoč.

Zahvala gre seveda tudi vsem profesorjem in profesoricam športne vzgoje, ki so mi na kakršen koli način pomagali pri tem diplomskem delu, bodisi s sestavljanjem vprašalnika ali izpolnjevanjem le tega.

Iskrena hvala tudi mentorici doc. dr. Tanji Kajtna, za strokovno pomoč in zavzetost.

Ključne besede: socialna psihologija, kohezija, skupina, športni pedagog

Kohezivnost skupin športnih pedagogov

Merlin Domić

IZVLEČEK

V diplomskem delu smo primerjali kohezivnost skupin športnih pedagogov, ki delajo v osnovni in srednji šoli ter v zavodih za otroke s posebnimi potrebami. Vzorec je zajemal 32 profesorjev športne vzgoje, katere smo razdelili v skupine glede na šolsko ustanovo, v kateri delajo in sicer po 12 profesorjev zaposlenih na osnovnih in srednjih šolah in 8 profesorjev zaposlenih v zavodih za otroke s posebnimi potrebami.

Profesorji so izpolnili vprašalnik, sestavljen iz demografskih vprašanj, vprašanj o pogojih dela in odnosih s sodelavci, slednji dve kategoriji vprašanj smo ovrednotili s številčno lestvico, zaradi lažje obdelave podatkov. Pridobljene podatke smo obdelali v programu SPSS in jih prikazali v obliki tabel.

Rezultati kažejo na to, da je najboljša kohezivnost v skupini športnih pedagogov zaposlenih v srednjih šolah, sledi jim skupina profesorjev na osnovnih šolah, medtem ko se najnižja skupinska povezanost kaže pri skupini profesorjev zaposlenih v zavodih za otroke s posebnimi potrebami.

Keywords: social psychology, cohesion, group, P.E. teacher

Group cohesion of physical educators

Merlin Domić

ABSTRACT

In this research we compared the groups cohesiveness of physical educators who work in primary and secondary schools and in institutions for children with special needs. The sample comprised total 32 teachers of physical education, which were divided into three groups according to the school institution in which they work. First two groups were comprised both of 12 teachers, one group from primary and second from secondary schools, while the third group had eight teachers which were employed in institutions for children with special needs.

Teachers completed a questionnaire consisting of demographic questions, questions about working conditions and relations with co-workers, the latter two categories of questions were evaluated with a numerical scale, in order to facilitate data processing. Acquired data were processed in the SPSS program and shown in the form of tables.

The results show that the best cohesiveness is found in groups of P.E. teachers employed in secondary schools, followed by a group of teachers in primary schools, while the lowest group cohesion is shown by the group of teachers employed in institutions for children with special needs.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	8
1.1	Socialna psihologija	8
1.2	Socializacija	10
1.3	Skupina	10
1.4	Mala skupina	12
1.5	Razvoj skupine	13
1.6	Socialna klima	14
1.7	Kohezivnost	15
1.8	Cilji in Hipoteze	16
2	METODE DELA	17
2.1	Preizkušanci	17
2.2	Pripomočki	17
2.3	Postopek	17
3	REZULTATI IN RAZPRAVA	19
4	SKLEP	31
5	VIRI	32

1 UVOD

Že Platon je trdil, da človek ne more zadostovati sam sebi in da se prav zaradi tega, da bi obstal, pridružuje različnim skupinam. V skupine se povezujemo zato, da bi lahko zadovoljevali svoje osnovne potrebe, kar pa nebi bilo možno, če bi živeli v osami. Aristotel pa popravi Platona in navaja, da se ljudje ne združujejo v skupine samo zaradi preživetja, oziroma zadovoljevanja osnovnih potreb, vendar trdi da je temu tako, ker je človek že v osnovi družabno bitje in zato teži k skupnosti. Tako se človek skozi svoje življenje vključuje v različne skupine, bodisi zaradi zadovoljevanja svojih potreb ali pa zato, ker potrebuje družbo. Prej ali slej se pri posamezniku pojavi potreba, da poskrbi zase, oziroma svojo družino, zato si poišče delo za katero meni da je usposobljen. Pri tem stopi v razmerje s svojimi sodelavci, s katerimi tvori tako-imenovano delovno skupino. Obstaja več vrst delovnih skupin. Značilnosti razvoja posamezne skupine pa so odvisne tudi od vrste dela, ki ga skupina opravlja. Eno izmed del kjer se tvori skupina, je tudi delo športnega pedagoga.

Delo športnih pedagogov se od učiteljev in profesorjev ostalih vzgojno-izobraževalnih predmetov močno razlikuje, tako po vsebini kot tudi organizaciji dela. Učitelji in profesorji, ki poučujejo splošne predmete kot so matematika, angleščina, zgodovina, ipd., nimajo konkretnih težav s prostori (učilnicami) in pripomočki, potrebnimi za izpeljavo učne ure. Medtem ko je med športnimi pedagogi, ki delajo v skupinah, potreben dogovor, sodelovanje in delitev istega prostora (največkrat je to telovadnica), ter delitev športnih pripomočkov. Učitelji športne vzgoje tvorijo skupino, kjer se srečujejo s problemi, ki jih morajo rešiti skupaj in zadeva le njih. So v neposredni interakciji in komunikaciji, imajo skupne cilje in skupne aktivnosti. Njihova povezanost pa prav tako igra veliko vlogo pri organizaciji in izpeljavi šole v naravi, različnih taborjev in športnih dni.

Učiteljeva naloga je, da pridobljena znanja deli z učenci. Da bi lahko dosegel ta cilj, pa je potrebno čim manj motečih dejavnikov. Nerazumevanje v skupini športnih pedagogov, ki so si primorani deliti prostor in pripomočke, lahko negativno vpliva na učinkovito delo.

Moj cilj diplomske naloge je primerjava povezanosti, oziroma kohezivnosti med športnimi pedagogi, ki delajo v različnih okoljih, oziroma v različnih ustanovah (osnovne šole, srednje šole in šole, oziroma zavodi otrok s posebnimi potrebami). Ciljno vprašanje pa je, ali ima različno delovno okolje vpliv na odnose, sodelovanje in povezanost v določeni skupini športnih pedagogov.

1.1 Socialna psihologija

Znanstvenike, raziskovalce in mislece že dolga leta zanima, zakaj se ljudje povezujejo in živijo v skupinah ter kaj nas k temu spodbuja. Psihologi sami niso mogli podati odgovor na to vprašanje, saj so dolgo preučevali obnašanje ljudi oz. posameznika, brez upoštevanja dejstva, da je človek del družbe v kateri živi in da ima ta družba določen vpliv na človekovo vedenje. Nekdo bi rekel, da je to vprašanje bolj primerno za sociologe, toda tudi ti niso znali v polnosti odgovoriti, saj so proučevali skupino kot celoto in ne kot vedenje posameznika v skupini. Zato se konec 19. stoletja začne širiti znanost, ki nam poskuša podati ta odgovor in še mnoge druge. Znanost, katero zanima posameznik v družbi in ne družba kot celota.

Da bi neko družbeno dejavnost lahko opredelili kot znanost, je, kot navaja Schmidt (1952, v Kristan, 2000), sprva potrebno opustiti spekulativno fazo in začeti načrtno opazovanje, eksperimentiranje, preverjanje, neoporečno posploševanje in logično dokazovanje. Tako dobimo v začetku 20. stol. empirično znanost, ki raziskuje obnašanje ljudi v socialnih pogojih, pod imenom socialna psihologija (Rot, 1972).

Da bi znanost lahko postala samostojna, pa se mora najprej natančno določiti predmet raziskovanja, saj nam le-ta omogoča prepoznati razliko od drugih znanosti, ki so si bodisi podobne (imensko) ali sorodne (vsebinsko). Prav zaradi podobnosti in sorodnosti nazivov znanosti, se pri laikih in nestrokovnjakih dostikrat narobe interpretira predmet proučevanja. S tem problemom se srečuje tudi socialna psihologija, kateri laiki pogostokrat pripisujejo kot glavni predmet raziskovanja, obnašanje ljudi v masi (Rot, 1972).

Rot dodaja, da če bi temu bilo tako, potem bi socialna psihologija predvsem proučevala obnašanje, ki odstopa od običajnega (normalnega) in od obnašanja, ki je v skladu z obstoječimi družbenimi normami (normativno) in je pod močnim vplivom emocij ter se pojavlja v množici. Tako obnašanje bi bilo, na primer, obnašanje ljudi v paniki, ki bi se, podvrženi strahu, brez oziranja na druge soljudi, poskušali rešiti ali pa ob množičnem upor, polnem besa, rušili in uničevali brez upoštevanja ustreznosti takega ravnanja. Spet drugi mislijo, da je glavno vprašanje s katerim se socialna psihologija ukvarja, proučevanje agresivnega obnašanja ljudi. To so lastnosti ljudi in psihološki dejavniki, ki prispevajo k nastanku konflikta med posameznikom in skupino, sporov in borb med etničnimi skupinami in narodi, pojavu rasne in verske nestrpnosti in na splošno nasilja v boju, konfliktov in vojn med ljudmi. Medtem ko tretji, kot glavno področje zanimanja socialne psihologije, poudarjajo proučevanje mnenj in prepričanj ljudi o različnih družbeno pomembnih vprašanjih, njihovih stališčih o nacionalnem vprašanju, religiji in cerkvi, družbenem sistemu, izobraževalnem sistemu, itd.

Vsi zgoraj naštetih so prav tako problemi s katerimi se socialna psihologija ukvarja, vendar je to le majhen del pojavov in vprašanj iz širokega področja obnašanja posameznika v socialnih razmerah, katero socialna psihologija proučuje, oziroma bi morala proučevati. Za boljše razumevanje, kateri pojavi in katera vprašanja spadajo v področje proučevanja socialne psihologije, je potrebno razložiti kaj razumemo pod besedno zvezo socialne razmere in prikažemo, kakšen je lahko odnos med posameznikom in socialnimi razmerami. Rot razloži (Rot, 1972): »Pojem socialne razmere vključuje druge osebe, skupino ljudi, ustanove in organizacije ki nastanejo v družtvih, izdelke družbenega življenja in delo ljudi tako materialno (kot so: naselja, ceste, tovarne in vse kar so ustvarili ljudje) kot tudi nematerialno (kot so: jezik, umetnost, norme in kultura na splošno).«

Med posameznikom in tako široko določenim pojmom socialne razmere so načeloma možna 3 razmerja (Rot, 1972):

1. neposredne interakcije tako med posamezniki kot tudi med skupino;
2. vpliv raznovrstnih socialnih razmer na obnašanje ljudi in njihove duševne ter osebne lastnosti in
3. vpliv psiholoških značilnosti ljudi na socialne razmere in družbene dogodke.

Na hitro smo predstavili probleme in vprašanja s katerimi se ukvarja socialna psihologija, s tem ugotovili predmet raziskovanja, ki pa ga je potrebno natančno in jedrnato opredeliti oziroma definirati.

Definirati socialno psihologijo je težko, saj obstaja veliko nesoglasij o tem, kaj naj bi vse le ta proučevala. Zato poznamo tudi več različnih definicij, toda Rot v svoji knjigi daje prednost dvema in sicer prvo je zapisal G. Allport (v Rot, 1972): »Predmet socialne psihologije je proučevanje socialne narave posameznika z glavnim ciljem da se razume in razloži kako na razmišljanje, razpoloženje in obnašanje posameznika vpliva aktualna, zamišljena ali implicitna prisotnost drugih ljudi.«, drugo pa je zapisal M. Sherif (Sherif v Rot, 1972) in pravi: »Predmet socialne psihologije je znanstveni študij neposrednih izkušenj in obnašanje ljudi v odnosu na socialno/družbeno razmerje.«.

1.2 Socializacija

Dojenček se rodi kot najbolj nebogljen bitje med vsemi živimi bitji. Rodi se brez kakršnega koli znanja, brez sposobnosti govora, komunikacije, kulture in morale. Je najbolj ranljivo bitje med vsemi, toda med drugim je tudi edino bitje, ki se rodi s takimi predispozicijami, da se razvije neprimerljivo več oziroma bolje kot katerokoli drugo živo bitje. Ta razvoj poteka postopoma skozi življenje v določeni skupnosti, od katere se uči, prevzema navade, vedenjske lastnosti in načine obnašanja, ki mu omogočajo, da živi in deluje v skupnosti in tako tudi izoblikuje svojo osebnost. To imenujemo proces socializacije.

Socializacija. Gre za pojav s katerim se ukvarjajo sociologi, antropologi in psihologi. Prav zaradi tega, ker je predmet raziskovanja različnih a sorodnih znanosti, se je oblikovalo več različnih definicij. Mi bomo povzeli dve in sicer eno ožjo, kot pravi Rot, ki pripada sociologom in antropologom ter drugo širšo, ki pa jo najdemo predvsem pri psihologih.

Prvi definirajo socializacijo kot proces pridobivanja veščin, znanja, motivov in odnosov, ki so potrebni za izvedbo sedanjih in bodočih vlog posameznika v družbi (Aberle v Rot, 1972); kot proces preko katerega se posameznik uči takega vedenja, da bo sprejet med ostale člane skupine kateri pripada; oziroma proces preko katerega se posameznik nauči, kako se obnašati kot ostali člani družbe (Rot, 1972).

Medtem ko psihologi definirajo pojem socializacije širše;

Rezultat socializacije pripadnika določene družbe ni samo pridobitev skupnih oblik vedenja ampak tudi konstantno oblikovanje svoje osebnosti. Se pravi je proces preko katerega se posameznik iz biološke osebe preoblikuje v osebnost, tj. biosocialnega posameznika z določenimi, za njega karakterističnimi lastnosti in načinom vedenja (Rot, 1972).

1.3 Skupina

Socializacija je proces, ki se nikoli ne konča. Ne konča pa se iz že na začetku navedenega razloga, ker je človek družbeno bitje, kar pomeni, da je skozi celotno življenje v kontaktu z drugimi ljudmi, bodisi zaradi zadovoljevanja lastnih potreba ali pa, kot pravi Platon, zaradi obstoja družbe. Tako se posameznik skozi življenje vključuje v različne skupine, kar povzroči proces konformizma, kjer so drugačne norme. Oblikujejo se drugačna stališča, srečuje se z različnimi vlogami in s tem tudi izoblikuje ter nadgrajuje svoje osebne lastnosti.

Prav tako kot pojem socializacija, ki jo težko opredelimo z eno definicijo, se opredelitev pojma skupina razlikuje po avtorjih. Večina njih pa se strinja, da je značilnost in razvoj skupine predvsem odvisna od velikosti skupine.

Krech in Crutchfield (1984, v Tušak in Tušak, 2001) pravita, da skupina označuje dve ali več oseb, ki imajo nek eksplicitno psihološki odnos eden do drugega. To pomeni, da morajo za vsakega člana posebej obstajati ostali člani, bolj ali manj na neposreden psihološki način, tako da vplivajo na njihovo vedenje in karakteristike.

Rot (1983) poudarja dve glavni karakteristiki po katerih se skupine ločijo:

- velikost skupine,
- strukturiranost skupine (nestrukturirane, strukturirane).

Velikost skupine je pomembna karakteristika skupine. Tako nestrukturirane skupine sestavljajo relativno veliko število oseb, medtem ko je pri strukturiranih skupinah lahko ta številka majhna ali pa zelo velika. Razlika med majhno in veliko skupino je predvsem v interakciji članov skupine. Ko govorimo o majhni skupini, potem prihaja do neposrednega stika med vsemi člani, do neposredne komunikacije in posledično zaradi tega, do večjega vpliva na člane skupine oziroma do večje kohezivnosti. Medtem ko je pri velikih skupinah komunikacija predvsem posredna, je tako skupino težko nadzorovati. Pojavljajo se podskupine, kar pa tudi slabo vpliva na kohezivnost in storilnost skupine pri reševanju različnih nalog.

Veliko avtorjev se je ukvarjalo s proučevanjem, kako velikost skupine vpliva na njeno učinkovitost. Že Koehler (v Lipičnik, 1991) je s pomočjo znane igre vlečenja vrvi proučeval, kako se povečuje moč skupine z dodajanjem novih članov. Pri tem je ugotovil, da v primeru, ko je število članov večje od dvanajst, vsak od njih vloga tudi do 10 odstotkov manj napora v delo, kot bi ga lahko. Ta enostavni poskus nas prepričuje, da se z velikostjo skupine spreminja njena moč, vendar njena učinkovitost ne raste sorazmerno z velikostjo dodanih članov.

Nestrukturirana skupina je tista, kjer so osebe zbrane na določenem prostoru zaradi podobnih ciljev. V taki skupini se ne formirajo skupni cilji in niso organizirane skupne akcije. Take skupine so na primer publika, množica in socialna gibanja (Rot, 1983).

Posamezniki imajo v strukturirani skupini skupne cilje, ki vplivajo na večjo medsebojno povezanost in usklajeno aktivnost. Med člani so funkcije porazdeljene, obstaja sistem pravil o vedenju posameznikov, prisotna je zavest o pripadnosti skupin, medsebojna odvisnost in vpliv, določeni so položaji in norme, ki regulirajo vedenje v skupini in stabilnost odnosov. Take skupine so: male skupine (z omejenim številom članov), organizacije (skupine, sestavljene iz večjega števila manjših skupin) in velike društvene skupine (država, narod) (Rot, 1983).

Rot (1983, v Tušak in Tušak, 2001) strukturirane skupine deli naprej po kriterijih:

- po sestavljenosti (majhne skupine, več takih skupin skupaj v sistem integriranih tvorih organizacijo),
- po intenziteti interpersonalnih odnosov (primarne: družina, razred...; sekundarne: izbrane po lastnem interesu),
- po vplivu, ki ga imajo na posameznika (referenčne in nereferenčne skupine),

- po določenosti funkcije članov (formalne in neformalne),
- po ciljih (socioskupine z nekimi objektivnimi cilji, npr. delovne skupine, in psihoskupine, ki zadovoljujejo osebne interese, npr.: klubi, društva),
- po nastanku (umetne in naravne),
- po trajanju (začasne in trajne).

Posameznik v skupini zadovoljuje svoje interese in potrebe (varnost, sprejetost, pripadnost, uveljavljanje, sodelovanje itd). Preko socialne interakcije pa skupina vpliva na stališča, aktivnosti in vedenje članov.

1.4 Mala skupina

Osredotočili se bomo predvsem na značilnosti male skupino, saj v našem primeru kolektiv športnih pedagogov na eni šoli sestavljata najmanj dva učitelja (kar je dovolj, da ju obravnavamo kot skupina) ali pa to število ne presega sedem članov skupine.

Avtorji označujejo male skupine kot strukturirane skupine z omejenim številom članov. Koliko naj bi bilo to število pa so si avtorji neenotni. V tistih časih še sovjetski psiholog Kuzmin (1967, v Rot, 1983) navaja kot malo skupino tisto, ki ima med 2 do 20 članov.

Rot (1983) navaja 4 karakteristike majhne skupine:

- omejeno število članov (ne preveliko, da nebi omogočilo neposredno komunikacije)
- neposreden stik med člani pri aktivnosti (angleško: face to face)
- neposredna interakcija članov skupine
- vzajemna odvisnost in vzajemni vpliv članov skupine.

Po teh karakteristikah Rot (1983) definira majhno skupino kot socialno skupnost, ki jo sestavlja omejeno število posameznikov, med katerimi pa ne obstaja le stabiliziran sistem odnosov in določene norme obnašanja, temveč je potrebno tudi realiziranje skupnih ciljev, neposredna komunikacija članov in vzajemni učinek.

Male skupine se med drugim lahko razlikujejo po številu članov, ki jo sestavljajo in po dejavnosti ki jih opravljajo. Glede na velikost lahko razlikujemo povsem majhne skupine, v katerih je le nekaj članov, male skupine, v katerih število članov ne presega deset posameznikov in večje male skupine, v katerih je več kot deset oseb. Kot dve najmanjši majhni skupini sta dijada, ki jo sestavljata vsega dva člana in trijada, majhna skupina treh članov.

Lipičnik (1991) je proučevanja drugih avtorjev o velikosti skupine strnil takole:

- občutek pripadnosti k skupini upada z naraščanjem števila članov,
- skupine, sestavljene iz petih članov, so dosegale znatno višjo stopnjo soglasnosti pri izboru rešitev kot pa skupine, sestavljene iz dvajsetih članov,
- v večjih skupinah lahko izražajo svoje mnenje samo energični posamezniki, v manjših skupinah pa ima vsak posameznik dovolj prostora in širine za izražanje svojih mnenj,
- stopnja avtokratskega vodenja narašča z večanjem skupine,
- ljudje sami menijo, da so srečnejši v manjših skupinah.

Za razumevanje malih skupin pa ni dovolj navajati samo splošne karakteristike. Prav tako je potrebno določiti posebnosti, ki izhajajo iz vrste dejavnosti, ki jih izvajajo majhne skupine.

1.5 Razvoj skupine

Skupina športnih pedagogov, ki poučuje na določeni šoli, lahko dolga leta ostane nespremenjena, kar pa ne pomeni, da odnosi med profesorji (člani skupine) ravno tako ostanejo nespremenjeni.

Na osnovi analiz eksperimentov so posamezni avtorji poskušali utrditi različne sheme razvoja skupin, ki naj bi lahko veljala za razne vrste malih skupin. Eden od avtorje, Tuckman (1971, v Rot, 1983) pravi, da je v procesu razvoja skupine potrebno ločiti dve fazi; fazo v razvijanju osebnih odnosov članov skupine in fazo v razvoju vedenja glede na naloge v skupini, kateri pa naprej razdeli na štiri faze:

- forming (faza vzajemnega povezovanja),
- storming (faza konfliktov),
- norming (faza kohezivnosti in normiranja),
- performing (faza vzpostavitve funkcionalnih odnosov).

V prvi fazi se člani skupine šele do dobra spoznavajo, medsebojno preverjajo, pogovori so kratki predvsem v parih, posamezniki so zadržani, opazujejo kaj imajo skupnega in se poskušajo identificirati s skupino. V drugi fazi pride do nesporazumov in konfliktov, člani ugotovijo, da so med njimi velike individualne razlike (polarizacija mnenj in stališč). Posameznik ugotavlja, koliko so si med sabo drugačni, v tej fazi je zelo pomembna vloga vodje, da ohrani skupino skupaj, da skupina ne razpade. V tretji fazi se člani skupine močno povežejo med seboj, postavijo se pravila oziroma norme, razjasni se namen skupine, člani se prilagajajo drug drugemu, sodelujejo in si zaupajo. Problem, ki lahko nastopi v tej fazi je skupinska zaljubljenost, kar lahko povzroči, da se skupina izolira, nastopi nastrojenost proti drugim skupinam. Ta problem se reši ko nastopi četrta faza, ko postane vsak član skupine fleksibilen, sposoben delovati samostojno, ko medsebojne razlike sprejemajo in koristno uporabljajo, skupina deluje po racionalnem, logičnem principu in ne po emocionalnem (obvlada svoja čustva).

Rot (1983) razlaga, da je omenjena shema nujno abstraktna in samo približno ustreza procesom, ki se odvijajo v toku stabilizacije malih skupin. Poudari, da se ti procesi v realnosti razlikujejo ne samo v različnih vrstah skupin, ampak tudi pri skupinah, ki so si enake. Proces razvoja skupine kot ga opiše Tuckman je primeren samo za skupine s kratkotrajnimi in točno določenimi nalogami, za skupine, ki po opravljeni nalogi nehajo delovati. V malih skupinah, ki so stalne, pa se ta tok dogodkov prikazuje samo na začetku njihovega delovanja, ali pa takrat ko se v skupino vključi nov član.

Kot drugi model, ki razlaga razvoj skupine, je model oscilacije, ki izhaja iz psihoterapevtskih in svetovalnih skupin. Budge (1981, v Tušak idr., 2003) je ugotovil, da skupina oscilira od problema do njegove rešitve, pa zopet do problema in ponovne rešitve. Tudi ta model je za nas zanimiv, saj skupina športnih pedagogov lahko ostane več let nespremenjena in tako ob stabilizaciji le te ne moremo več govoriti o različnih fazah razvoja. Zato pravimo, da skupina začne delovati rutinsko, rešuje svoje naloge, ob tem pa se pojavljajo različni konflikti med člani in oscilacije v uspešnem delovanju skupine.

1.6 Socialna klima

Definicij o tem kaj je socialna klima, je več. H. H. Anderson (1975, v Tušak in Tušak, 2001) klimo imenuje psihološka klima in pod tem pojmom razume splošni čustveni ton v interakciji med osebami, ki komunicirajo v skupini, iz oči v oči. M. Zvonarevič (1978, v Tušak in Tušak, 2001) opredeljuje socialno klimo kot stanje psihosocialnih odnosov med člani neke skupine in njihov odnos do skupine v celoti.

Socialna klima predstavlja tako objektivni vidik (velikost, trajnost ali socialna struktura) neke skupine, kot tudi subjektivni (izrazito psihološki) vidik. Po Zvonareviču (v Tušak in Tušak, 2001):

1. Objektivni indikatorji:

- obstojanje napetosti in konfliktov,
Gre za obstoj večjih in manjših nasprotij med pripadniki skupine. Napetosti so latentne oblike nasprotij, konflikti pa pojavne oblike nasprotij. V majhnih skupinah se kažejo v obliki prepиров, obrekovanj, »metanja polen pod noge«...
- osip in fluktuacija,
Osip pomeni odhod posameznikov-članov skupine (posledica je zmanjšanje skupine), fluktuacija pa pomeni, da se člani skupine stalno menjavajo (prihajajo, odhajajo). Velika fluktuacija je običajno pokazatelj slabe socialne klime v skupini.
- pasivnost članov,
Izguba interesa posameznega člana ali več članov skupine (iz kakršnegakoli razloga) za aktivnost se kaže v odklanjanju posamezne naloge ali funkcije v celoti.
- ustvarjanje podskupine in klik,
Ustvarjanje podskupin oz. klik (formalnih in neformalnih), ki se pojavljajo ob posameznih aktivnostih, ki jih izvaja skupina, so prav tako pokazatelj slabe socialne klime. Razlike v mišljenju te skupine se lahko tudi toliko povečajo, da ogrozijo normalno delovanje skupine.
- povečana uporaba skupinskega pritiska.
Vsaka skupina za svoj obstoj uporablja določene mehanizme skupinskega pritiska. To je povsem normalen proces v delovanju neke skupine. Kadar pa skupinski pritisk postane premočan in ni več v mejah normale, takrat je socialna klima že tako poslabšana, da skupina ne more več delovati na osnovi spontanih interesov članov. Pojavljajo se negativni znaki pritiska (grožnje, kazni, izključitev iz skupine ...).

2. Subjektivni indikatorji:

- pripadnost skupini,
Pripadnost skupini je lahko slučajna, prisilna ali prostovoljna. Gre za najpomembnejši psihološki doživljanje (»mi« doživljanje).
- občutek lojalnosti,
Občutek lojalnosti predstavlja iskreno sprejemanje ciljev in nalog ter norm skupine. Kadar govorimo o konfliktu vlog, ki je vezan na različne vloge posameznega človeka, glede na

posameznikovo pripadnost več skupinam (npr. poklicna skupina, skupina v okviru nekega hobija, s katerim se ukvarja, prijatelji, s katerimi tvori skupino, športni klub, v katerem je včlanjen itd.) gre v bistvu za konflikt lojalnosti.

➤ občutek kolektivne moči,

Ta občutek se pojavi takrat, ko posameznik član začuti, da je skupina dovolj močna, da realizira določene cilje. Predstavlja psihološko osnovo skupinske morale, ki posamezniku omogoča odpornost pred neuspehi in porazi ter mu daje zaupanje v skupino.

➤ občutek solidarnosti,

Gre za pripravljenost posameznika, da sprejme določene žrtve v korist ostalih članov skupine. Občutek se izraža na osebnem odnosu do članov, ki jim je pomoč potrebna. Tudi tu se lahko srečamo s konfliktom solidarnosti (zaradi dveh skupin ali tudi znotraj skupine).

➤ občutek angažiranosti,

Pomeni posameznikov odraz do ciljev in aktivnosti skupine. Občutek se pojavlja na kontinuumu od vsestranske aktivnosti do pasivnega opazovanja.

➤ zadovoljstvo s skupino.

Zadovoljstvo se kaže v dveh vidikih: v zadovoljstvu s pripadnostjo svoji skupini in v zadovoljstvu s cilji in aktivnostmi svoje skupine.

1.7 Kohezivnost

Izraz kohezivnost (skupinska povezanost) je K. Lewin, leta 1935 (v Ule, 2000) opredelil kot silo, ki deluje med člani skupin, ki pa se deli na silo, ki člane drži skupaj in silo, ki posameznika žene iz skupine.

Sam izraz izhaja iz latinske besede »cohaesus«, ki pomeni »držati skupaj, zlepiti«.

Ločimo dve vrsti kohezivnosti, tj. socialno in storilnostno (Kajtna, 2011). Prva je bolj družabna, koliko nam neka oseba odgovarja, da se družimo z njo. Medtem ko je druga bolj delavna, skupino povezuje nek cilj, ki ga želijo doseči. Katera je pomembnejša, je verjetno odvisno od problema s katerim se skupina sooča in za kakšno vrst skupine sploh gre.

Kohezivnost se kaže v visoki povezanosti neke skupine in privlačnosti te skupine za posameznika. Visoka povezanost pa se kaže v prevladovanju pozitivnih emocij med člani, v občutku odgovornosti za njen uspeh ali neuspeh, v razvitem občutku pripadnosti skupini ter v privlačnosti skupine za člane.

Nizka povezanost pa v prevladovanju negativnih emocij ali sovražnosti in konfliktnosti med člani, v pomanjkanju občutka skupinske pripadnosti, v odsotnosti občutka odgovornosti za njen uspeh oz. neuspeh, v neprivlačnosti skupine.

1.8 Cilji in Hipoteze

Namen diplomske naloge je ugotoviti, ali obstajajo razlike v koheziji med različnimi skupinami športnih pedagogov, ki delajo v osnovnošolskih, srednješolskih in šolah za učence s posebnimi potrebami.

Cilji

Ugotoviti ali različno delovno okolje (učenci), vpliva na kohezijo skupine športnih pedagogov.

Hipoteza

Ho1: Ni razlike v kohezivnosti skupin športnih pedagogov, ki delajo v osnovni, srednji ali v šolah za otroke s posebnimi potrebami in invalidnimi otroki.

2 METODE DELA

2.1 *Preizkušanci*

Vzorec zajema 32 preizkušancev razdeljenih v tri skupine. Preizkušanci so po stroki športni pedagogi. Prvo skupino predstavlja 12 športnih pedagogov iz štirih različnih osnovnih šol. Drugo skupino ravno tako predstavlja 12 profesorjev športne vzgoje iz treh različnih srednjih šol oziroma gimnazij. Zadnja skupina pa zajema 8 športnih pedagogov iz treh različnih zavodov za otroke s posebnimi potrebami. V vzorec so vključeni tako profesorji športne vzgoje, kakor tudi profesorice. Zaradi lažjega pisanja, bomo skozi razlago rezultatov, uporabljali pojem profesorji, ki v našem primeru pomeni profesor ali profesorica športne vzgoje.

Najvišja povprečna starost je pri profesorjih, ki poučujejo v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, ta znaša $M = 43,88$ ($SD = 7,57$). V srednjih šolah je povprečna starost profesorjev malo manjša od prejšnje, ta je $M = 43,17$ ($SD = 10,86$). Najmanjša pa je povprečna starost profesorjev, ki poučujejo predmet športne vzgoje na osnovnih šolah, in sicer $M = 41,33$ ($SD = 6,44$).

Tabela 1: Število športnih pedagogov glede na ustanovo v kateri delajo

	N profesorjev
OSNOVNA ŠOLA	12
SREDNJA ŠOLA	12
ZAVOD ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI	8

2.2 *Pripomočki*

Za pridobitev podatkov je bilo potrebno izdelati vprašalnik. Babšek (2009) vprašalnik opredeli kot tehniko zbiranja podatkov v pisni obliki, kjer ni osebnega stika med raziskovalcem in spraševancem, to pa zmanjša vpliv na slednjega. Naprej opiše, da gre za instrument, izdelan iz različnih vprašanj, ki se nanaša na temo, ki nas zanima.

Profesorji so izpolnili vprašalnik, v katerem smo jih sprva spraševali po demografskih podatkih, nato pa so sledila vprašanja o pogojih dela in odnosih med sodelavci (športnimi pedagogi, s katerimi si delijo prostor). Odgovore na ta vprašanja smo zaradi lažje statistične obdelave podatkov ovrednotili s številčno lestvico, od 1 do 5, profesorji pa so označili odgovor pod ustrezno številko. Na koncu vprašalnika smo postavili še dva vprašanja odprtega tipa.

2.3 *Postopek*

Ko sem vprašalnik sestavil, sem se najprej osebno oglasil pri ravnatelju/ici ali direktorju/ici določene šole oziroma zavoda. Ustanov je bilo vse skupaj deset, večina iz Ljubljane in njene

okolice, nekatere tudi iz Kamnika in Grosupljega. Ravnateljji oziroma direktorji teh ustanov so vprašalnike podali naprej profesorjem oziroma profesoricam športne vzgoje, zaposlenim na njihovih šolah in zavodih. Z športnimi pedagogi sem se dogovoril, kdaj in kam lahko pridem iskati izpolnjene vprašalnike in se jim zahvalil za pomoč. Večina športnih pedagogov je izpolnjene vprašalnike oddala kar v tajništvo oziroma jih pustila pri vratarju šole. Kot dogovorjeno, sem jih po enem tednu odšel iskati. Ker nekateri izmed profesorjev niso imeli časa, da bi vprašalnik izpolnili in mi ga vrnil v dogovorjenem roku, so mi ga poslali po elektronski pošti.

Po pridobitvi vseh izpolnjenih vprašalnikov, smo podatke vnesli v program SPSS, jih uredili in obdelali.

3 REZULTATI IN RAZPRAVA

Tabela 2: Prikaz rezultatov

		N	M	SD	F	pom (F)
Spol	osnovna šola	12	1,33	0,49	0,39	0,68
	srednja šola	12	1,50	0,52		
	posebne potrebe	8	1,50	0,53		
Starost anketiranca	osnovna šola	12	41,33	6,44	0,24	0,79
	srednja šola	12	43,17	10,86		
	posebne potrebe	8	43,88	7,57		
Stopnja izobrazbe	osnovna šola	12	6,83	0,39	0,04	0,96
	srednja šola	12	6,83	0,39		
	posebne potrebe	8	6,88	0,35		
Koliko let dela na trenutni šoli	osnovna šola	12	13,25	7,41	0,14	0,87
	srednja šola	12	15,17	9,71		
	posebne potrebe	8	13,38	11,89		
Delo na kakšni drugi šoli	osnovna šola	12	0,58	0,51	0,26	0,77
	srednja šola	12	0,67	0,49		
	posebne potrebe	8	0,50	0,53		
Kolikokrat ste zamenjali delovno mesto?	osnovna šola	12	1,17	1,34	0,09	0,91
	srednja šola	12	1,25	1,29		
	posebne potrebe	8	1,00	1,20		
Kolikokrat ste opravljali nek drug poklic?	osnovna šola	12	0,33	0,49	0,09	0,92
	srednja šola	12	0,33	0,49		
	posebne potrebe	8	0,25	0,46		
Ali vaša šola na kateri delate, ponuja nadstandardni program pri športni vzgoji?	osnovna šola	12	0,25	0,45	11,83	0,00
	srednja šola	12	1,00	0,00		
	posebne potrebe	8	0,50	0,53		
Ali je nadstandardni program sprejet na vašo pobudo?	osnovna šola	12	0,17	0,39	2,43	0,11
	srednja šola	12	0,50	0,52		
	posebne potrebe	8	0,13	0,35		
Kakšni so notranji prostorski pogoji?	osnovna šola	12	3,67	1,15	0,71	0,50
	srednja šola	12	4,17	0,72		
	posebne potrebe	8	3,75	1,39		
Kakšni so zunanji prostorski pogoji?	osnovna šola	12	3,00	1,04	1,41	0,26
	srednja šola	12	3,17	0,94		
	posebne potrebe	8	3,75	1,04		
Kakšni so pripomočki, ki jih uporabljate za svoje delo?	osnovna šola	12	3,67	1,07	0,38	0,68
	srednja šola	12	4,00	0,74		
	posebne potrebe	8	3,88	0,99		

Kakšna so športna orodja?	osnovna šola	12	3,50	1,17	0,73	0,49
	srednja šola	12	3,92	0,67		
	posebne potrebe	8	3,50	0,93		
Kakšni so odnosi s sodelavci?	osnovna šola	12	4,33	0,65	0,83	0,45
	srednja šola	12	4,58	0,51		
	posebne potrebe	8	4,25	0,71		
Kako bi ovrednotili svoje delo glede na svoje sodelavce?	osnovna šola	12	3,58	0,79	3,33	0,05
	srednja šola	11	3,00	0,00		
	posebne potrebe	8	3,63	0,74		
Kako bi ocenili vašo ustvarjalnost glede na svoje sodelavce?	osnovna šola	12	3,50	0,80	0,46	0,64
	srednja šola	12	3,33	0,49		
	posebne potrebe	8	3,63	0,74		
Ali ste kdaj bili v sporu s kakšnim sodelavcem/ko?	osnovna šola	12	2,58	1,98	1,88	0,17
	srednja šola	12	3,83	1,80		
	posebne potrebe	8	2,38	1,92		
Kolikokrat sprašujete vaše sodelavce za nasvet?	osnovna šola	12	2,92	0,67	5,86	0,01
	srednja šola	12	2,75	0,62		
	posebne potrebe	8	1,88	0,83		
Ali si kdaj izmenjata/prevzameta razred (učence)?	osnovna šola	12	2,33	0,78	0,90	0,42
	srednja šola	12	2,83	0,94		
	posebne potrebe	8	2,63	1,06		
Ste že kdaj zaupali kakšnemu sodelavcu/ki osebne težave?	osnovna šola	12	2,92	0,90	1,62	0,21
	srednja šola	12	2,67	0,78		
	posebne potrebe	8	2,25	0,71		
Ali se dogaja, da zaradi nesporazuma s sodelavcem ostanete brez kakšnega orodja, oziroma pripomočka?	osnovna šola	12	1,33	0,49	0,31	0,74
	srednja šola	12	1,58	1,16		
	posebne potrebe	8	1,38	0,52		
Ali se za prostore v telovadnici in zunaj nje dogovorite s sodelavci?	osnovna šola	12	4,75	0,45	14,70	0,00
	srednja šola	12	4,83	0,39		
	posebne potrebe	8	3,50	0,93		
Ali spore rešujete sproti?	osnovna šola	12	4,25	0,75	0,60	0,56
	srednja šola	12	4,50	0,52		
	posebne potrebe	8	4,13	1,13		
Po končanem delu oziroma v prostem času se družim s sodelavci	osnovna šola	12	2,83	0,72	1,10	0,35
	srednja šola	12	3,25	0,62		
	posebne potrebe	8	3,00	0,76		
Ste kdaj povabili sodelavca na kakšno družinsko srečanje?	osnovna šola	12	2,75	1,60	1,48	0,24
	srednja šola	12	2,67	1,37		
	posebne potrebe	8	1,75	0,89		

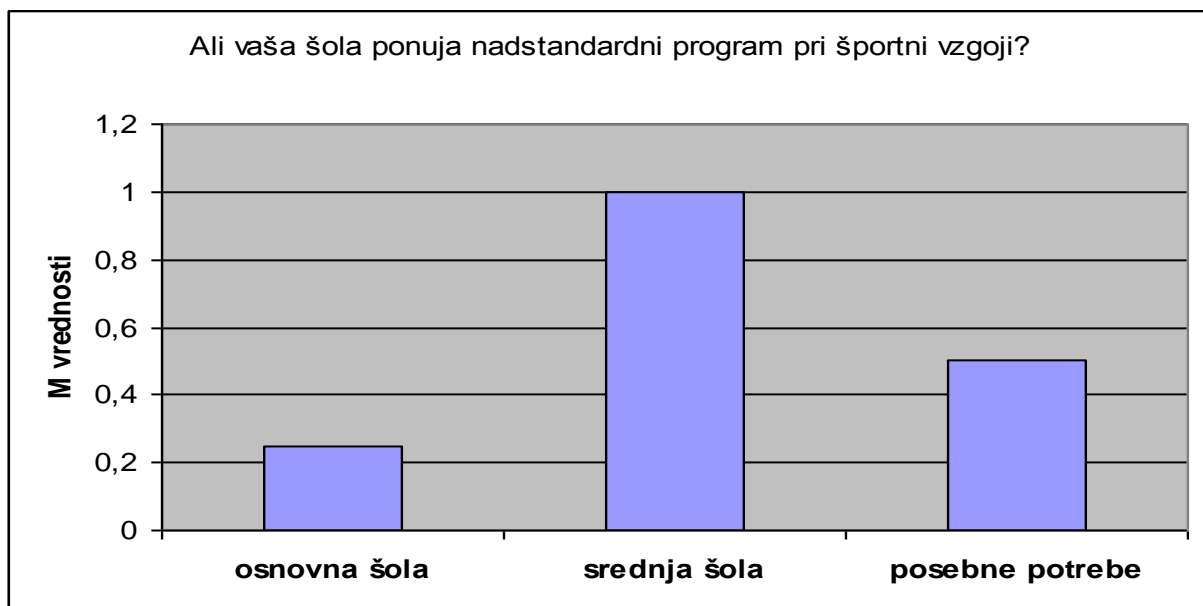
Ob prebiranju podatkov, naj kot opozorilo omenim, da smo zaradi relativno majhnega vzorca povečali stopnjo vzorčne napake. Ker je vzorec izbrana enota neke določene populacije, lahko iz pridobljenih podatkov tj. rezultatov hipotezo sprejmemo ali zavrnilo, pod pogojem da jo preverjamo. Hipotezo lahko sprejmemo ali zavrnilo le z določeno stopnjo vzorčne napake, ki običajno znaša 5%. Prav tako pa je pomembno omeniti, da z večanjem vzorca praviloma napaka pada, zato smo si ob tako majhnem vzorcu dovolili 25% napako in rezultat razlagamo kot tendenco k razlikam.

Obarvane vrstice v zgornji tabeli, predstavljajo rezultate, ki izstopajo od ostalih in zadevajo postavljene cilje oziroma hipoteze. Zato bomo te rezultate natančneje interpretirali.

Kot prvi rezultat, ki izstopa od ostalih smo pridobili ob spraševanju ali šola oziroma zavod ponuja nadstandardni program. Nadstandardni program razumemo kot oddelek z dodatno športno ponudbo, ki nadgrajuje obstoječi šolski program tako vsebinsko kot organizacijsko. Zato ko govorimo o nadstandardnem programu pri športni vzgoji, imamo v mislih dodatni dve uri športne vzgoje na teden, obogateno vsebino z dodatnimi športnimi dejavnostmi, opredeljenimi v učnem načrtu in prisotnost dveh športnih pedagogov na uri.

Rezultati so pokazali, da obstajajo razlike med šolskimi ustanovami, saj nekatere ustanove po mnenju profesorjev, ponujajo nadstandardni program, medtem ko je pri drugih to bolj redkost.

Grafikon 1: ponudba nadstandardnega programa na različnih ustanovah

Glede na zgornje vprašanje, ki je razvidno v tabeli, so preizkušanci lahko odgovorili z DA, kar smo označili s številom 1, če pa so preizkušanci odgovorili z NE, smo označili s številko 0. Kot lahko vidimo zgoraj v tabeli, imajo najvišjo vrednost profesorji na srednjih šolah tj. število 1 (glej oznako M – aritmetična sredina), kar apelira na večino oziroma v tem primeru kar na vsa vprašanja z odgovorom DA. To nam tudi pove, da je vseh 12 športnih pedagogov, ki smo jim zastavili vprašalnik in poučujejo na srednjih šolah, potrdilo oziroma je mnenja, da ustanove, kjer delajo, ponujajo nadstandardni program. Sledijo jim profesorji, ki poučujejo v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, kjer polovica preizkušancev meni, da ustanove kjer delajo, ponujajo nadstandardni program. Zanimivo je, da pri tem vprašanju najdemo razhajanja profesorjev, ki poučujejo na enem od zavodov za otroke s posebnimi potrebami, saj

od osmih učiteljev, štirje menijo da njihova ustanova ponuja nadstandard. Od treh zavodov pa na nobenem nimamo kolektiv štirih profesorjev, ampak največ treh. Tako da so razhajanja pri tem vprašanju očitna.

Zadnji rezultat, ki je viden iz zgornje tabele je ta, da se nadstandardni program v osnovnih šolah, ponuja najredkeje. Rezultati kažejo, da po mnenju profesorjev samo ena od štirih osnovnih šol ponuja nadstandardni program, zato tudi beležimo najskromnejši rezultat tj. $M = 0,25$. Po statistični vrednosti lahko trdimo da razlike obstajajo, saj imamo zelo majhno stopnjo napake oziroma je skoraj ni (pom (F) = 0,00).

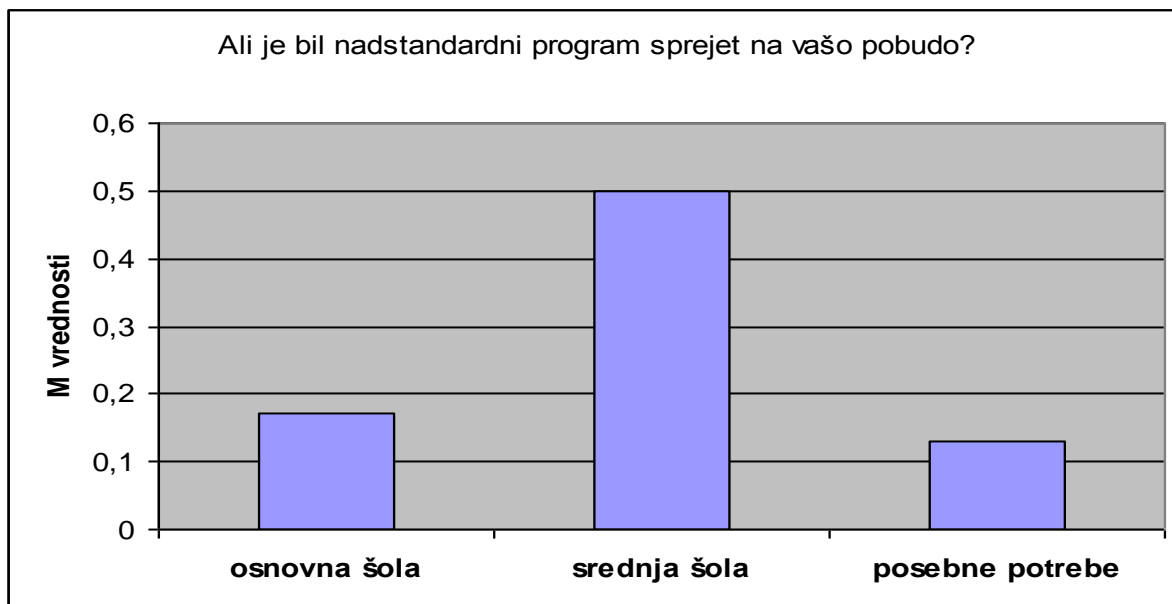
Čemu lahko pripišemo takšno razliko nadstandardnih programov pri različnih ustanovah, je težko obrazložiti. Ob pregledu rezultatov na vprašanja, kakšni so notranji pogoji, kakšni so pripomočki, ter kakšna so orodja (rezultati vidni v Tabeli 2), lahko opazimo, da ponovno najvišjo vrednost dosega skupina spraševancev, zaposlenih na srednjih šolah. Teh rezultatov pa ne moremo posploševati oziroma govoriti o očitnih razlikah, saj moramo pri vseh treh vprašanjih upoštevati vzorčno napako, ki pa je v teh primerih 50% ali več.

Druga stvar, ki je sporna pri tem vprašanju, je tudi ta, da si je lahko vsak izmed profesorjev razlagal nadstandard drugače kot njegov sodelavec in so tako ob odgovoru podajali le svoja mnenja, mi pa nismo preverjali ali ustanova res ponuja nadstandardni program ali ne, tako da je lahko tudi to eden izmed razlogov zakaj smo dobili take razlike. Toda to vprašanje se na naš cilj ne navezuje tako kot vprašanje, ki je sledilo.

Da bi ugotovili, koliko so profesorji na določenih ustanovah med seboj povezani ter kako sodelujejo med seboj, smo postavili podvprašanje zgornjemu. In sicer, "Ali je nadstandard sprejet na vašo pobudo?", pri tem je odgovor DA pomenil številko 1 in odgovor NE številko 0. Najvišjo vrednost smo ponovno zabeležili pri skupini športnih pedagogov, zaposlenih na srednjih šolah ($M = 0,50$), medtem ko je ta vrednost pri profesorjih osnovne šole veliko manjša ($M = 0,17$), najmanjša pa je pri skupinah profesorjev, zaposlenih na zavodih za otroke s posebnimi potrebami ($M = 0,13$).

Ker je stopnja napake relativno majhna, tj. pom (F) = 0,11, glede na velikost vzorca (številko anketirancev), lahko govorimo da je opažena tendenca k razlikam.

Grafikon 2: razlike pri podajanju pobud za nadstandardni program

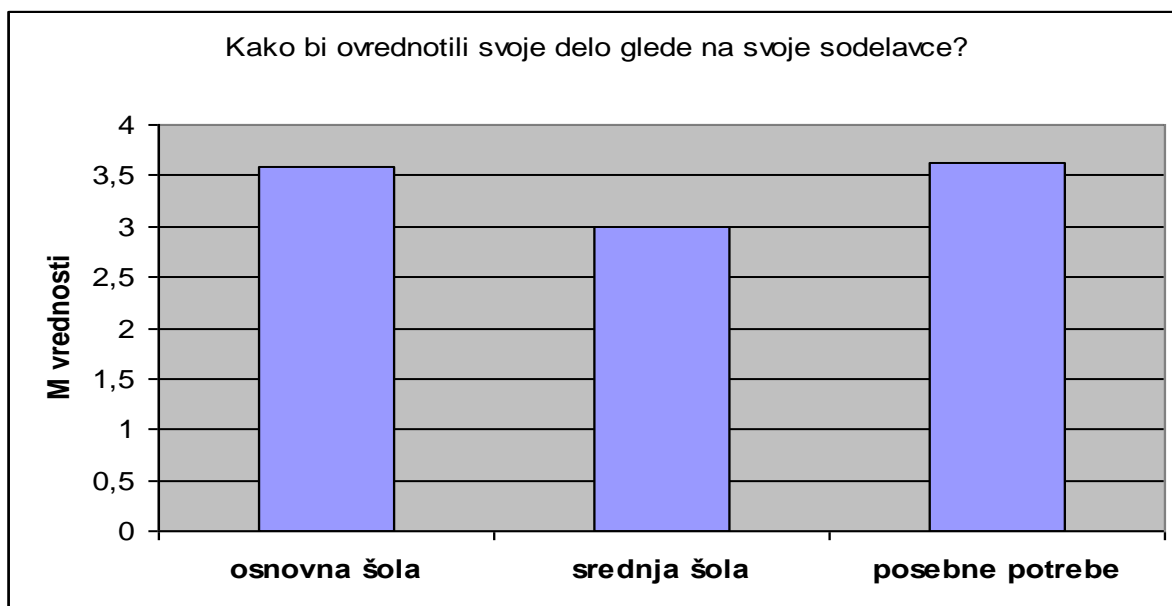
Za ustanovo, kot je šola ali zavod, ponudba nadstandardnega programa pri predmetu športne vzgoje predstavlja predvsem finančni problem, in sicer kako in od kod bodo pridobili finance za profesorje in ostale stroške, ki nastanejo pri uri športne vzgoje. Od kod bodo finance pridobljene bodisi s strani lokalne skupnosti bodisi iz državnega proračuna ali sponzorjev ali staršev, pa je predvsem odvisno od angažiranosti športnih pedagogov, ki so se s tem problemom pripravljeno soočiti in ga posledično tudi rešiti.

Glede na rezultate iz zgornje tabele lahko opazimo, da so bili najbolj angažirani profesorji, zaposleni na srednjih šolah., saj je bilo dvanajst profesorjev takih, ki so potrdili, da njihova šola izvaja nadstandardni program, polovica pa takih, ki pravijo, da je bil nadstandardni program sprejet na njihovo pobudo (gledamo grafikon 2, vrednost M). To pa si lahko interpretiramo z razlago, da so se profesorji na srednjih šolah lotili skupinskega reševanja problema. Zato lahko rečemo, da so pri reševanju tega problema sodelovali, kar pa je tudi prikaz dobre kohezije v skupini.

Profesorji, ki delujejo na zavodih za otroke s posebnimi potrebami, pa so se reševanja tega istega problema lotili samostojno. Rezultati nam kažejo, da je pri športnih pedagogih, ki delajo na zavodih za otroke s posebnimi potrebami, samo eden obkrožil odgovor DA ($M = 0,13$), oziroma pritrnil da je nadstandard bil sprejet na njegovo pobudo. Kar lahko obrazložimo mogoče z dejstvom, da niso tako povezani med seboj in se reševanja določenih problemov lotevajo samostojno.

Pri profesorjih, ki poučujejo na osnovnih šolah pa smo zabeležili prav tako nizko vrednost ($M = 0,17$), toda zaključki, da se tudi pri njih reševanja problema lotevajo samostojno, bi bili napačni. Saj moramo biti pri gledanju rezultatov iz grafikona 2 zmeraj pozorni še na predhodni grafikon (grafikon 1). Ki nam pove da od štirih OŠ, po mnenju profesorjev ponuja ena šola nadstandardni program, v grafikonu 2 pa razberemo da sta dva profesorja obkrožila odgovor DA, torej pritrnila, da je bil nadstandard sprejet na njuno pobudo. Iz teh rezultatov bi lahko prav tako zaključili, da je na tej osnovni šoli, med profesorji neka vrsta kohezije.

Grafikon 3: prikaz razlik pri vrednotenja svojega dela glede na svoje sodelavce

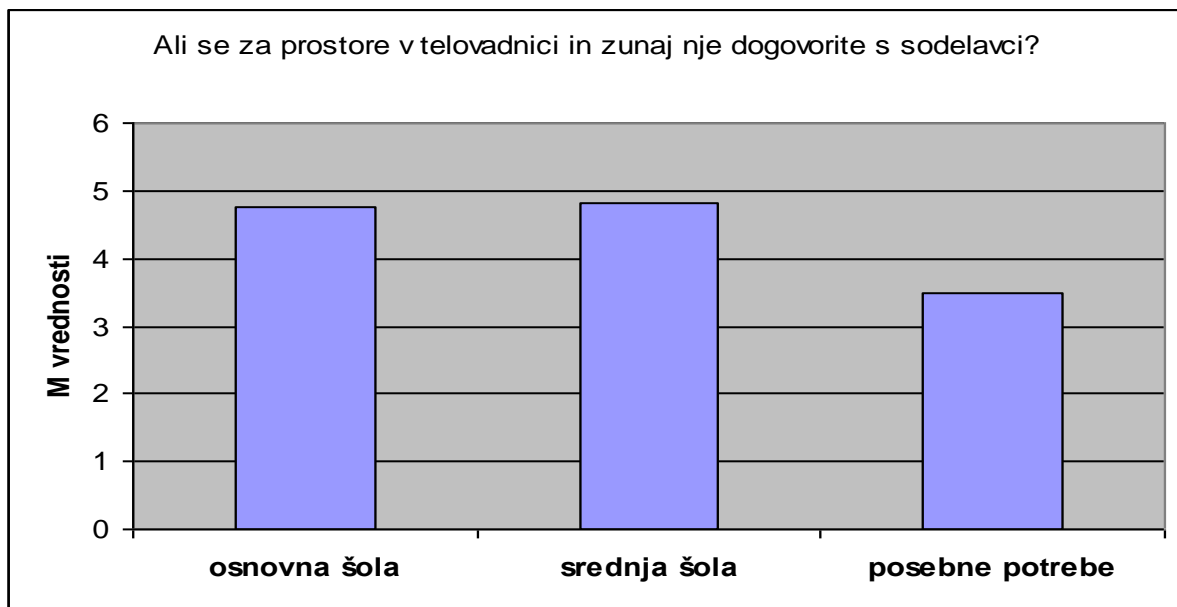

V zgornjem grafikonu so prikazane razlike med profesorji, ki poučujejo športno vzgojo na različnih šolskih ustanovah, glede na vrednotenje dela posameznika, od dela, ki ga opravlja njegov sodelavec. Po statistični vrednosti lahko trdimo, da razlike obstajajo, saj je stopnja napake sprejemljiva ($pom(F)=0,05$).

Vidno je, da profesorji osnovnih šol in zavodov otrok s posebnimi potrebami menijo, da so pri delu boljši od njihovih sodelavcev, medtem ko se profesorji športne vzgoje srednjih šol opredeljujejo kot enakovredne svojim sodelavcem (vrednost 3 smo označili kot enakovredni, medtem ko vrednost 4 pomeni nekoliko boljši), kar nakazuje tudi to, da se lažje prilagodijo skupinskemu delu in problem rešijo kot skupina (razvidno iz Grafikona 2). Rezultate, dobljene v grafikonu 3 in 2, ki se nanašajo na profesorje osnovnih šol in profesorje zavodov otrok za posebne potrebe, pa si lahko interpretiramo na način, da so le ti naklonjeni samostojnemu delu in posledično tudi samostojnemu reševanju sprotih problemov.

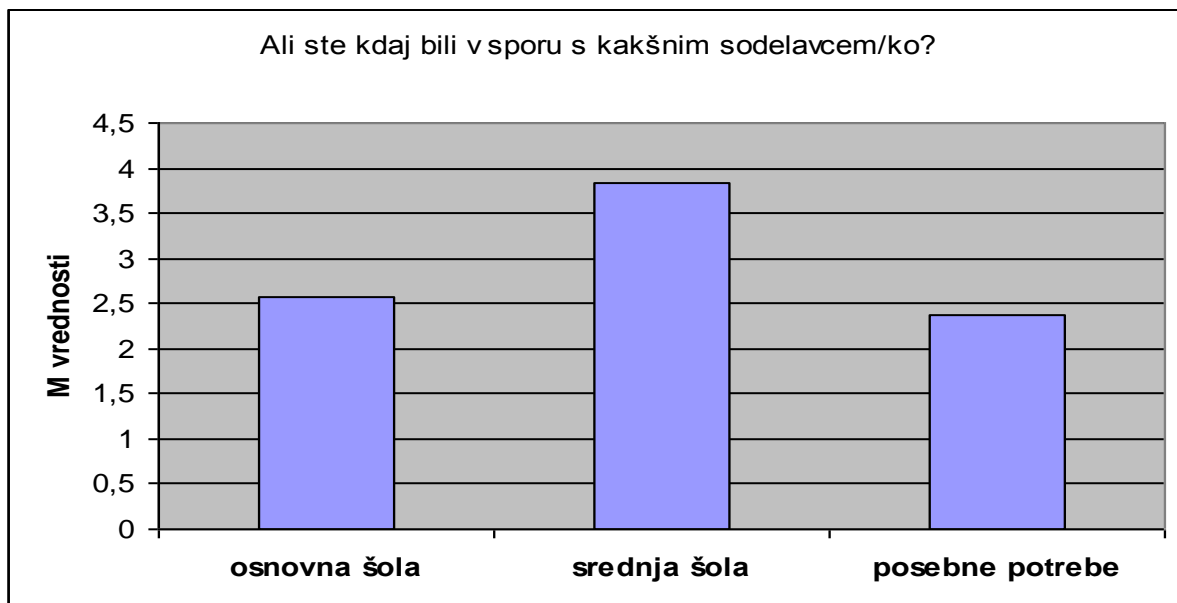
Če povežemo vse tri grafikone (grafikon 1, 2 in 3), lahko opazimo, da so bili profesorji na srednjih šolah, ki se vrednotijo kot enakovredne svojim sodelavcem, bolj učinkoviti pri reševanju problemov (konkreten je primer problema nadstandardnega programa). Zakaj je temu tako, bi lahko argumentirali z rezultati, ki nam jih prikazujejo ravno te tabele. Poleg tega, da vse tri srednje šole, po mnenju profesorjev, ponujajo nadstandardni program je tudi dejstvo, da so se reševanja problema lotili skupinsko in tako sami sebe označujejo kot enakovredne svojim sodelavcem. Morda ravno zaradi tega lažje vstopajo v odnose in jih ohranjajo. Medtem pa se imajo profesorji v zavodih in osnovnih šolah za boljše od svojih sodelavcev in med seboj težko sodelujejo, kar posledično pripelje do manjše razrešitve problemov, oziroma se reševanja problema sploh ne lotijo. Moje razmišljanje se tako sovпада s teorijo, ki jo različni avtorji navajajo, da je reševanje problemov učinkovitejše, če poteka v skupini.

Grafikon 4: razlike glede dogovorov za prostore v telovadnici

Večja povezanost profesorjev na srednjih šolah se kaže tudi pri tem grafikonu (Grafikon 4), ki prikazuje, kolikokrat se profesorji med seboj dogovorijo glede uporabe dvorane ali zunanjega igrišča. Profesorji srednjih in osnovnih šol se za uporabo prostorov dogovorijo zmeraj, kar pa ne velja za profesorje, zaposlene na zavodu za otroke s posebnimi potrebami, kjer je dogovor občasen (vrednost 5 pomeni zmeraj, 4 pogosto in 3 občasno). Poleg tega lahko iz tabele razberemo, da obstaja razlika med obnašanjem skupin glede dogovora za uporabo prostorov.

Grafikon 5: prikaz pogostosti sporov na različnih ustanovah

Iz Grafikona 5 je razvidno, da se obnašanje skupin nagiba k razlikam. Rezultat navaja k temu, da so tisti, ki delajo na srednjih šolah, med seboj najpogosteje v sporih. Profesorji osnovnih šol ter profesorji zavodov za otroke s posebnimi potrebami, pa so med seboj spri le občasno (vrednost 4 pomeni pogosto, 3 občasno in 2 redko). Pri interpretiranju teh rezultatov moramo

biti previdni, saj to, da skupina redko zaide v spor, ne pomeni nujno dobrih odnosov. Isto tako velja za obratno situacijo, če so profesorji med seboj velikokrat v sporih, ne pomeni nujno da imajo med seboj slabe odnose. Kot navaja Tuckman (1971, v Rot, 1983), če se skupina med seboj spre in nato spor razreši, bolje se med seboj poveže, posledično pa se poveša kohezivnost v skupini in nastopi nadgradnja v medsebojnem odnosu. Izvleček iz Tuckmanovih ugotovitev je ta, da je pogoj za dobre odnose razrešitev problema.

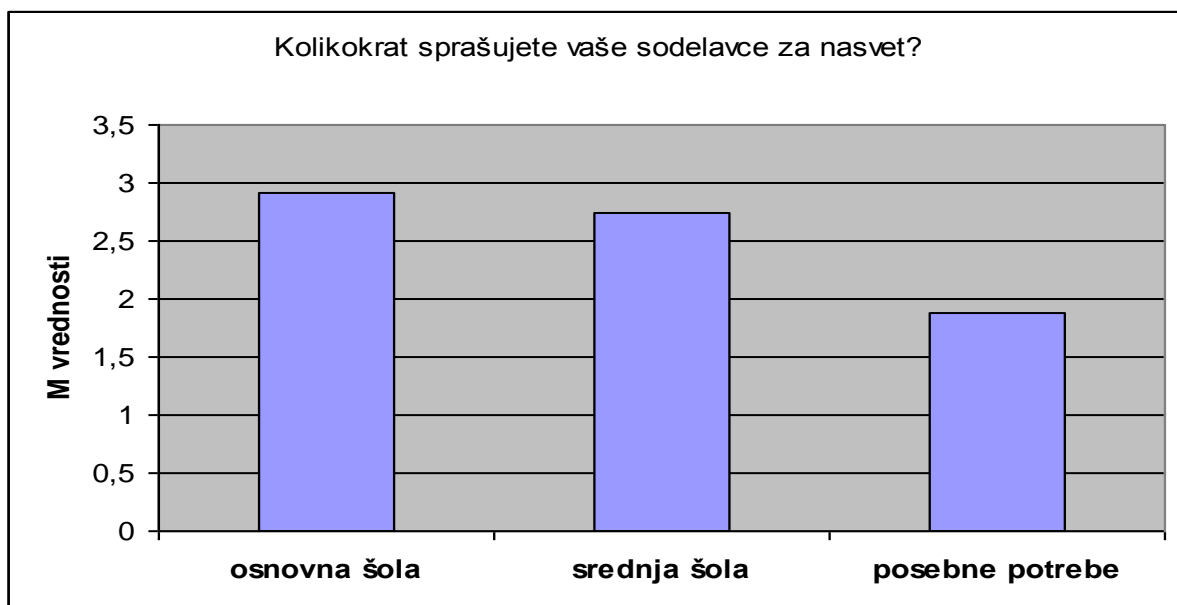
Rezultati vseh zgornjih tabel se nagibajo k temu, da je najbolj kohezivna skupina, skupina profesorjev, ki poučujejo na srednjih šolah. Kljub temu, da Grafikon 5 za to isto skupino profesorjev prikazuje največ medsebojnih sporov, lahko iz prejšnjih grafikonov razberemo, da je kohezivna te iste skupine najboljša. Toda, da bi lahko razliko, ki je iz zgornjih rezultatov vidna, posplošili in rekli, da to velja za vse srednje šole, bi predvsem potrebovali večji vzorec.

Ko govorimo o kohezivnosti, je potrebno vedeti, da avtorji ločijo dve vrsti kohezivnosti in sicer poznamo socialno in storilnostno. Socialna kohezivnost je tista, kadar je skupina v prijateljskih odnosih in se zaupanje gradi s pomočjo medosebne dinamike. Storilnostna kohezivnost pa je tista, ki je učinkovita na delovnem področju.

Če so se naša vprašanja do sedaj bolj bazirala na storilnostno kohezivnost, bomo spodaj predstavili rezultate treh vprašanj, ki temeljijo na socialni kohezivnosti. Spodnja vprašanja smo ovrednotili s številčno lestvico od 1-5;

- 1 – nikoli,
- 2 – redko,
- 3 – občasno,
- 4 – pogosto in
- 5 – zmeraj.

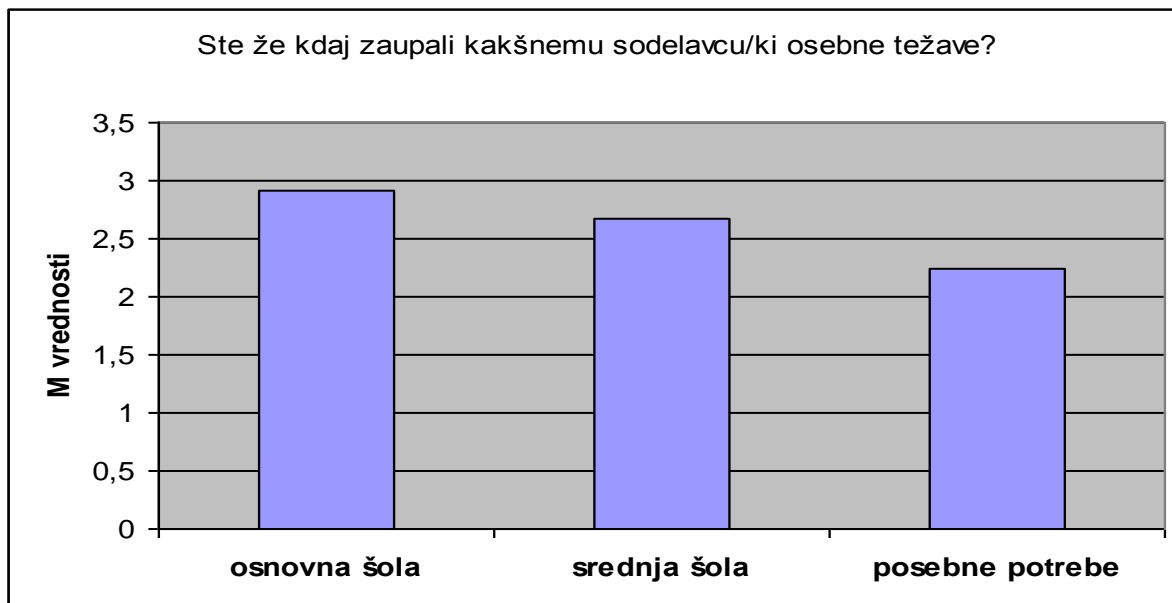
Grafikon 6: razlike pri spraševanju po nasvetu

Iz zgornjega prikaza (Grafikon 6) je razvidno, da dajo profesorji osnovnih šol največ poudarka na mnenje svojih sodelavcev, saj ravno oni izmed vseh treh skupin preizkušancev, največkrat vprašajo svoje sodelavce za nasvet (tj. občasno). Takoj za njimi so profesorji

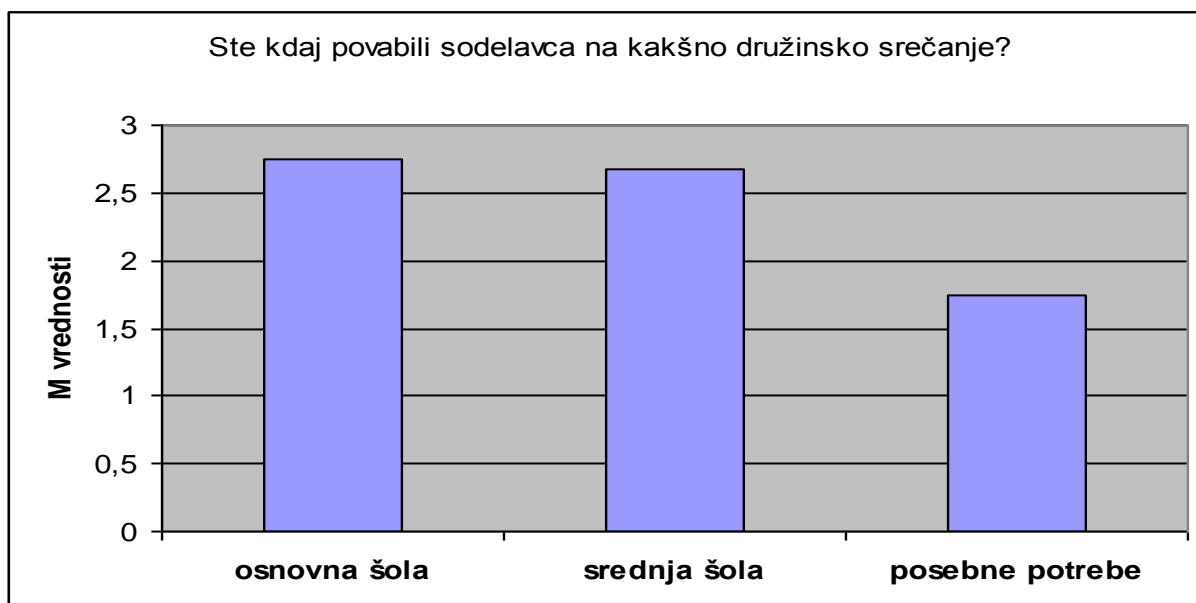
srednjih šol, ki tudi občasno vprašajo za nasvet svojega sodelavca. Športni pedagogi, ki poučujejo na zavodih za otroke s posebnimi potrebami, pa svoje sodelavce zelo redko vprašajo za nasvet.

Grafikon 7: razlike v zaupanju med sodelavci v različnih šolskih ustanovah

Sodeč po zgornjih podatkih (Grafikon 7), si profesorji, ki poučujejo predmet športne vzgoje, na osnovnih šolah, med seboj občasno zaupajo osebne težave. Ravno tako pa je tudi pri kolektivu profesorjev srednjih šol in pa kolektivu profesorjev, ki poučujejo na zavodih za otroke s posebnimi potrebami, le da je vrednost aritmetične sredine pri nadaljnjih dveh nižji.

Grafikon 8: razlike v druženju izven službe

Glede na zgoraj navedeno vprašanje, so profesorji, zaposleni na osnovnih šolah in profesorji, zaposleni na srednjih šolah tisti, ki svoj prosti čas občasno preživljajo skupaj, profesorji, zaposleni v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, pa se ob prostem času redko srečujejo.

Iz zgornjih treh grafikonov (6, 7 in 8) razberemo, da najvišje vrednosti dosegajo profesorji zaposleni v osnovnih šolah. Malo nižje dosegajo profesorji srednjih šol, medtem ko najnižje vrednosti pripadajo profesorjem, ki se ukvarjajo z otroki s posebnimi potrebami. Višja kot je vrednost aritmetične sredine (M), pomeni, da si sodelavci, bolje zaupajo, so v boljših odnosih med seboj, bolje prijateljujejo, kar bi lahko rekli da je boljša socialna kohezija.

Zakaj dosegajo najvišjo vrednost profesorji osnovnih šol, bi lahko pripisali temu, da večinoma, na osnovnih šolah poučujejo učitelji, ki živijo v tem kraju, so blizu šole, zato jim ne predstavlja problem ostati malo po delu in se pogovoriti. Mogoče prihajajo iz istega konca mesta, in občasno skupaj prideta ali odideta z dela. Medtem ko profesorji na zavodih z otroki s posebnimi potrebami, ponavadi prihajajo iz različnih krajev. Prav tako pa so tudi ti zavodi oziroma centri postavljeni na obrobju večjega mesta, ali v kakšni vasi, tako, da je težko povabiti sodelavca, na družinsko srečanje, ali po delu na kavo, ko pa ve da ga čaka še daljša pot domov. Zato tudi ne pride do takega odnosa med sodelavci, da bi si zaupali kakšno osebno stvar ali ga vprašali za nasvet in mogoče prav zaradi tega beležimo v tej skupino profesorjev najnižje rezultate.

Skupina profesorjev v srednjih šolah, pa imajo malo nižje rezultate, kot skupina profesorjev v osnovnih šolah, kar bi lahko razložili kot malo manjšo socialno kohezijo, medtem ko je vseeno dosti višja od profesorjev v zavodih za otroke s posebnimi potrebami. Ta rezultat bi mogoče lahko pripisali veliki stopnji storilnosti, da so prav zaradi učinkovitega dela boljše povezani, kot pa profesorji zaposleni v zavodih. Lahko bi rekli da svojo socialno kohezivnost višajo s storilnostno kohezivnostjo.

Na koncu vprašalnika, smo zastavili dva vprašanja odprtega tipa. Sprva smo vprašali. Ali ste kdaj na kakršenkoli način prisotni ob izpeljavi učne ure vašega sodelavca, oziroma sodelavk?

Tabela 3: odgovori (OŠ, SŠ in PP)

	št. odgovorov (OŠ)	odstotek	št. odg. (SŠ)	odstotek	št. odg. (PP)	odstotek
da	10	83%	11	92%	8	100%
ne	1	8%	0	0	0	0
/	1	8%	1	8%	0	0
skupaj	12	100%	12	100%	8	100%

Drugo vprašanje, ki se povezuje na prvo pa se glasi. Ste pri opazovanju zaznali kakšno pomanjkljivost in ob koncu ure to delili z njim/njo, ali pohvalili?

Tabela 4: odgovori (OŠ, SŠ in PP)

	št. odg. (OŠ)	odstotek	št. odg. (SŠ)	odstotek	št. odg. (PP)	odstotek
da	7	58%	9	75%	5	63%
opazil in popravil	1	8%	1	8%	1	13%
pohvalil	0	0	0	0	2	25%
/	4	33%	2	17%	0	0
skupaj	12	100%	12	100%	8	100%

Na prvo vprašanje so vprašani odgovarjali z da, ne ali pa niso podali odgovora. Kot lahko vidimo iz tabele 3, so edini profesorji na zavodih za otroke s posebnimi potrebami odgovorili vsi z da. Kar nam pove da so bili vsi profesorji prisotni pri urah svojega sodelavca/sodelavke. Medtem ko pri osnovni šoli eden odgovori nikalno, eden pa odgovora ne poda, slednje se zgodi tudi pri profesorjih na srednjih šolah.

Zanimivi pa so odgovori na drugo vprašanje, kjer če združimo odgovore »da« in »opazil in pogovoril« (kar lahko enačimo), opazimo, da najvišji odstotek takih odgovorov dobimo pri profesorjih na srednjih šolah. Če logično sklepamo, nam ti rezultati povedo, da si največ informacij med sabo izmenjujejo prav oni. Kot najmanjši pretok informacij pa opazimo pri profesorjih osnovne šole, kjer kar 33 % vprašanih odgovora na vprašanje ne poda.

Upoštevač vse dobljene rezultate, lahko trdimo, da razlike v obnašanju skupin športnih pedagogov, ki delajo v različnih okoljih (različnih ustanovah) obstajajo, toda glede na velikost vzorca, lahko to trdimo samo za šole in zavode, katerih vprašanci so zaposleni. Zato, da bi potrdili ali zavrnili hipotezo ki smo jo postavili, bi bilo potrebno vzeti veliko večji vzorec. Saj pri tako majhnem vzorcu, lahko vse skupaj vodi zgolj k naključju, da smo izbrali večinoma tiste osnovne šole, kjer je kohezivnost skupin športnih pedagogov nižja, in prav tiste kjer je kohezivnost skupin športnih pedagogov na srednjih šolah visoka (ali profesorjev zaposlenih na zavodih za otroke s posebnimi potrebami).

Prav tako smo verjetno, izpustili kakšno pomembno vprašanje. Verjetno bi bilo dobro ob vprašanih, ali ponuja vaša šola nadstandardni program, in ali je bil sprejet na vašo pobudo, postaviti še vprašanje katerega leta je bil program sprejet. S tem bi lahko primerjali zraven še rezultat iz vprašanja koliko let že poučujete na trenutni šoli, in tako dobili vpogled, ali je bila skupina v tistem času enaka ali manjša in če je to bil plod truda celotne skupine, ali pa samo enega, dveh ali treh iz celotne skupine. Brez tega vprašanja pa ostajamo v negotovosti, kjer imamo 3 športne pedagoge kot skupino in dva pritrđita, da je nadstandard sprejet na njuno pobudo, medtem ko za tretjega ne vemo ali ni hotel z njima sodelovati (slabi odnosi), ali pa se je kolektivu pridružil kakšno leto po sprejemu programa.

Prav zaradi majhnih kolektivov, tj. skupin športnih pedagogov kot so dijade in trijade je težko ugotavljati stopnjo kohezivnosti, saj na tako mali skupini ne moremo izdelati sociometričnega preizkusa in z indeksom kohezivnosti označiti stopnjo povezanosti. Zato v takih primerih

ugotavljamo kohezivnost z različnimi vprašanji, vendar problem tega je, da si lahko pridobljene rezultate razlagamo, kot posledica številčnih vzrokov.

4 SKLEP

Med športno vzgojo in drugimi vzgojno-izobraževalnimi predmeti je bistvena razlika. Zato športne vzgoje po vzgojno-izobraževalni strategiji in metodah dela ni mogoče enačiti z drugimi predmeti. Prav pri športni vzgoji, si mladi ljudje skozi igro izoblikujejo telesno/gibalno samopodobo, ki pa je kako pomembna za vseživljenjsko ukvarjanje s športom. Danes pa je vse več mladine, ki ima oblikovano negativno samopodobo, kar pa predstavlja veliko oviro za vključevanje v športne dejavnosti. Razlogov zakaj je temu tako je lahko več, eden bistvenih pa je verjetno vzgoja, pod katero lahko štejemo, starše in nenazadnje tudi učitelje športne vzgoje.

Vprašanje, ki se nam ob tem poraja, je seveda ali se vsak profesor športne vzgoje, ki poučuje bodisi na srednji bodisi na osnovni šoli ali zavodih za otroke s posebnimi potrebami, zaveda da njegova dejanja, njegovo vedenje in stališča vplivajo na vzgojo učencev in nenazadnje na njegovo telesno/gibalno samopodobo. Koliko se profesorji zavedajo predvsem slednjega, se kaže tudi v organizaciji dela, sami pripravi na uri, ki pa velikokrat zahteva sodelovanje med svojimi sodelavci (ostalimi profesorji športne vzgoje, ki poučujejo na isti šoli), saj ti pogostokrat delijo svoj prostor in orodja oziroma pripomočke. Zato predstavlja eden od pogojev, ki zagotavljajo učencem/dijakom kvalitetno športno vzgojo, ob kateri si bodo lahko tudi ustvarili pozitivno samopodobo, dobro sodelovanje oziroma povezanost v skupini športnih pedagogov.

Ker pa profesor športne vzgoje lahko poučuje v različnih ustanovah, to je osnovni in srednji šoli ter v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, je bil namen diplomskega dela ugotoviti ali obstajajo razlike v koheziji med različnimi skupinami športnih pedagogov. Po dobljenih rezultatih smo ugotovili, da razlike obstajajo, da se dobljeni rezultati nagibajo k temu, da imajo kolektivi na srednjih šolah višjo storilnostno kohezijo, medtem ko imajo profesorji na osnovnih šolah višjo socialno kohezijo. Pri profesorjih, ki si delijo prostore v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, pa opažamo nizko skupinsko povezanost. Kot smo že v prejšnjem poglavju omenili, dobljene rezultate ne moremo posploševati in trditi, da tako velja za vse skupine v različnih šolah in zavodih, saj je vzorec premajhen.

Menim, bi bilo dobro v prihodnje opraviti več takih raziskav, ob tem pa še preveriti učinkovitost dela različnih skupin športnih pedagogov, kar nebi predstavljalo problem, saj profesorji vsako leto beležijo motorične sposobnosti učencev oziroma dijakov. Ob takšni raziskavi, bi lahko prišli tudi, do novih zaključkov, ki bi mogoče spodbudili spremembe v delu športnih pedagogov.

5 VIRI

Babšek, B. (2009). *Osnove psihologije*. Celje: Celjska Mohorjeva družba

Kajtna, T. (2011). *Skupina*. Gradivo za predavanja.

Kristan, S. (2000). *Športoslovje na slovenskem danes*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Lipičnik, B. (1991). *Vsak človek ima probleme – le skupaj imamo rešitev*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport

Rot, N. (1983). *Psihologija grupa*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

Rot, N. (1972). *Osnovi socialne psihologije* (druga izdaja). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva

Tušak, M. in Tušak, M. (2001). *Psihologija športa* (druga dopolnjena izdaja). Ljubljana: Znanstveni Inštitut za Filozofske fakultete

Tušak, M., Misja, R. in Vičič, A. (2003). *Psihologija ekipnih športov*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport

Ule, M. (2000). *Temelji socialne psihologije* (tretja izdaja). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče